

Lieta C-378/19**Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu****Iesniegšanas datums:**

2019. gada 14. maijs

Iesniedzējtiesa:

Ústavný súd Slovenskej republiky (Slovākija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2019. gada 23. janvāris

Prasītājs:

Prezident Slovenskej republiky

SLOVĀKIJAS REPUBLIKA**RĪKOJUMS,**

ko izdevusi *Ústavný súd Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Konstitucionālā tiesa)

[..]

Ústavný súd Slovenskej republiky (Slovākijas Republikas Konstitucionālā tiesa) slēgtā tiesas sēdē [...] plenārsēdē [...] tiesvedībā par *Prezident Slovenskej republiky* (Slovākija Republikas Prezidents) prasību uzsākt procedūru saskaņā ar *Ústava Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Konstitūcija) 125. panta 1. punkta a) apakšpunktu par to, vai *Zákon n. 250/2012 Z.z., o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov* (Likums Nr. 250/2012 par tīklu sistēmas regulējumu, ar turpmākajiem grozījumiem) 5. panta 1. punkta pirmais teikums un 14. panta 3. punkta trešais teikums atbilst Slovākijas Republikas Konstitūcijas 1. panta 1. un 2. punktam, skatot to kopsakarā ar Līguma par Eiropas Savienību 4. panta 3. punktu un Līguma par Eiropas Savienības darbību 288. pantu, nolēma.

Lēmums

1. Eiropas Savienības Tiesai tiek uzdoti šādi prejudiciāli jautājumi:

I. Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/72/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu 35. panta 4. punktu, it īpaši ievērojot tās 33. apsvērumu, ir iespējams interpretēt tādējādi, ka tas nepieļauj, ka dalībvalstī, kurā tiek grozīta šīs direktīvas transponēšanai paredzēta valsts tiesību norma, pilnvaras iecelt amatā un atstādināt no amata regulatīvās iestādes priekšsēdētāju tiek atņemtas pilsoņu tieši ievēlētam Republikas Prezidentam un piešķirtas valdībai, kā rezultātā faktiski tiek atjaunota normatīvā situācija, kura pastāvēja pirms direktīvas transponēšanas?

II. Vai Direktīvas 2009/72/EK [...] 35. panta 5. punktu, it īpaši ievērojot tās 34. apsvērumu, ir iespējams interpretēt tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kas, lai nodrošinātu sabiedrības interešu aizsardzību, atļauj ministrijām piedalīties tarifu regulēšanas procesā regulatīvajā iestādē?

[...] [tiesvedības apturēšana] [...]

Pamatojums:

I.

Tiesvedība Slovērijas Republikas Konstitucionālajā tiesā

2017. gada 16. oktobrī Slovērijas Republikas Konstitucionālajai tiesai (turpmāk tekstā – “Konstitucionālā tiesa”) tika paziņota Slovērijas Republikas Prezidenta (turpmāk tekstā – “Prezidents”) prasība uzsākt procedūru saskaņā ar Slovērijas Republikas Konstitūcijas (turpmāk tekstā – “Konstitūcija”) 125. panta 1. punkta a) apakšpunktu par to, vai Likuma par tīklu sistēmas regulējumu, ar turpmākajiem grozījumiem (turpmāk tekstā – “Likums par tīklu sistēmas regulējumu”) 5. panta 1. punkta pirmais teikums un 14. panta 3. punkta trešais teikums atbilst Konstitūcijas 1. panta 1. un 2. punktam, skatot to kopsakarā ar Līguma par Eiropas Savienību 4. panta 3. punktu un Līguma par Eiropas Savienības darbību 288. pantu.

Prezidenta prasība pamatojas uz pieņēmumu, ka apstrīdētās Likuma par tīklu sistēmas regulējumu normas ir nepareizs Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/72/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu (turpmāk tekstā – “Direktīva 2009/72”) un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/73/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu (turpmāk tekstā – “Direktīva 2009/73”) transponējums, līdz ar to tās ir pretrunā Līguma par Eiropas Savienību 4. panta 3. punktam un Līguma par Eiropas Savienības darbību 288. pantam, un tāpēc vienlaikus arī Konstitūcijas 1. panta 1. un 2. punktam.

II.

Apstrīdētās valsts tiesību normas

Likums par tīklu sistēmas regulējumu ir likums, ar kuru valsts tiesiskajā regulējumā tiek transponēta Direktīva 2009/72 un Direktīva 2009/73.

Likums par tīklu sistēmas regulējumu tika grozīts ar *Zákon n. 164/2017 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov* (Likums Nr. 164/2017, ar ko groza un papildina Likumu Nr. 250/2012 par tīklu sistēmas regulējumu; turpmāk tekstā – “Likums Nr. 164/2017”).

Apstrīdētā tiesību norma, kas paredzēta Likuma par tīklu sistēmas regulējumu 5. panta 1. punkta pirmajā teikumā, pirms tā tika grozīta ar Likumu Nr. 164/2017, bija formulēta šādi:

“Regulatīvo iestādi [turpmāk tekstā arī – “Iestāde”] vada priekšsēdētājs, kuru iecel amatā un atstādina no amata Slovākijas Republikas Prezidents pēc Slovākijas Republikas valdības (turpmāk tekstā – “valdība”) priekšlikuma”.

Pēc grozījuma, kas izdarīts ar Likumu Nr. 164/2017, apstrīdētā tiesību norma, kas ir ietverta Likuma par tīklu sistēmas regulējumu 5. panta 1. punkta pirmajā teikumā, ir formulēta šādi:

“Regulatīvo iestādi vada priekšsēdētājs, kuru iecel amatā un atstādina no amata Slovākijas Republikas valdība (turpmāk tekstā – “valdība”)”.

Likuma Nr. 164/2017 pamatojuma izklāstā attiecībā uz Likuma par tīklu sistēmas regulējumu 5. panta 1. punkta pirmā teikuma teksta grozījumu ir norādīts šādi:

“Tiek grozīta Regulatīvās iestādes priekšsēdētāja amatā iecelšanas procedūra. Saskaņā ar spēkā esošo tiesisko regulējumu priekšsēdētāju iecel amatā un atstādina no amata Slovākijas Republikas Prezidents pēc Slovākijas Republikas valdības priekšlikuma. Tiek rosināts, lai priekšsēdētāju iecel amatā Slovākijas Republikas valdība. Šis solis atspoguļo Slovākijas Republikas valdības patieso atbildību tīklu sistēmas regulēšanas jomā, neskarot Iestādes neatkarību turpmāku grozījumu kontekstā. Uz Slovākijas Republikas valdību gulstas pilna atbildība par Slovākijas Republikas enerģētikas politiku un Republikas Prezidenta pilnvaras šajā jomā ir ļoti ierobežotas. Tāpēc ir lietderīgi un loģiski, ka pilnvaras iecelt amatā un atstādīnāt no amata Iestādes priekšsēdētāju tiek piešķirtas Slovākijas Republikas valdībai.”

Apstrīdētā tiesību norma, kas ir paredzēta Likuma par tīklu sistēmas regulējumu 14. panta 3. punktā, pirms tā tika grozīta ar Likumu Nr. 164/2017, bija formulēta šādi:

“Dalībnieks tarifu regulēšanas procedūrā ir regulētais subjekts, kas ir iesniedzis tarifu priekšlikumu. Ja tarifu regulēšanas procedūra ir uzsākta pēc Iestādes ierosmes, dalībnieks procedūrā ir regulētais subjekts, kura tarifus Iestāde ir iecerējusi regulēt.”

Pēc grozījuma, kas izdarīts ar Likumu Nr. 164/2017, apstrīdētā tiesību norma, kas ir ietverta Likuma par tīklu sistēmas regulējumu 14. panta 3. punktā, ir formulēta šādi:

“Dalībnieks tarifu regulēšanas procedūrā ir regulētais subjekts, kas ir iesniedzis tarifu priekšlikumu. Ja tarifu regulēšanas procedūra ir uzsākta pēc Iestādes ierosmes, dalībnieks procedūrā ir regulētais subjekts, kura tarifus Iestāde ir iecerējusi regulēt. Dalībnieks tarifu regulēšanas procedūrā ir arī [Slovākijas Republikas Ekonomikas] ministrija, ja tā ir tarifu regulēšanas procedūra, kas minēta 11. panta 1. punkta d) apakšpunktā, 11. panta 1. punkta e) apakšpunktā attiecībā uz reģionālās sadales sistēmu pārvaldītājiem, 11. panta 2. punkta c) apakšpunktā un 11. panta 2. punkta d) apakšpunktā attiecībā uz tādu sadales sistēmu pārvaldītājiem, kam ir pievienoti vairāk nekā 100 000 piegādes punkti, vai Slovākijas Republikas Vides ministrija, ja tā ir tarifu regulēšanas procedūra, kas ir minēta 11. panta 4. punkta a) līdz c) apakšpunktā.”

Likuma Nr. 164/2017 pamatojuma izklāstā attiecībā uz Likuma par tīklu sistēmas regulējumu 14. panta 3. punkta grozījumu ir norādīts šādi:

“Slovākijas Republikas Ekonomikas ministrijai un Slovākijas Republikas Vides ministrijai noteiktās tarififikācijas procedūrās tiek atzīts dalībnieka statuss, ar kura starpniecību šajās tarififikācijas procedūrās tām tiek piedāvātas procesuālās iespējas konsekventi aizstāvēt sabiedrības intereses.”

III.

Atbildes uz prejudiciālajiem jautājumiem nepieciešamība

Iemesls apgalvotajai apstrīdētās valsts tiesību normas pretrunai Līgumam par Eiropas Savienību un Līgumam par Eiropas Savienības darbību ir tas, ka nav ievērots pienākums pareizi transponēt Direktīvu 2009/72 un Direktīvu 2009/73 saistībā ar nepieciešamību nodrošināt Regulatīvās iestādes neatkarību, kas ir noteikta Direktīvas 2009/72 35. panta 4. punktā (vai Direktīvas 2009/73 39. panta 4. punktā) un Direktīvas 2009/72 35. panta 5. punktā (vai Direktīvas 2009/73 39. panta 5. punktā).

Būtiskākais priekšnoteikums Konstitucionālās tiesas nolēmumam par Prezidenta prasību tāpat ir izvērtējums, vai Likums par tīklu sistēmas regulējumu redakcijā, kas izriet no Likuma Nr. 164/2017 par grozījumiem, pareizi transponē Direktīvu 2009/72 un Direktīvu 2009/73. Lai pienācīgi izvērtētu šo jautājumu, Konstitucionālai tiesai ir nepieciešama atbilde uz uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem, kuri ir par Regulatīvās iestādes “neatkarības” jēdziena interpretāciju.

Vienkāršošanas nolūkos prejudiciālo jautājumu tekstā ir atsauce tikai uz Direktīvas 2009/72 interpretāciju. Ievērojot neatkarības jautājuma identisku regulējumu Direktīvā 2009/72 un Direktīvā 2009/73, Eiropas Savienības Tiesas (turpmāk tekstā – “Tiesa”) atbildēm būtu jābūt spēkā arī attiecībā uz Direktīvu 2009/73.

Attiecībā uz “neatkarības” jēdzienu Tiesa judikatūrā jau ir paudusi savu viedokli, proti, ka publisko tiesību subjektu jomā šis termins parasti nozīmē statusu, kas minētajam subjektam nodrošina iespēju rīkoties pilnīgi brīvi, bez jebkādiem norādījumiem vai jebkādas ietekmes (Tiesas spriedums, 2010. gada 9. marts, C-518/07, Komisija/Vācija, ECLI:EU:C:2010:125, 18. punkts).

Savā prasībā Prezidents ir norādījis divus Likuma Nr. 164/2017 izraisītus iejaukšanās aspektus Regulatīvās iestādes neatkarībā. Pirmais izriet no tā, ka tiek grozīta leģitīmācija iecelt amatā un atstādināt no amata Regulatīvās iestādes priekšsēdētāju, kas no pilsoņu tieši ievēlēta Prezidenta tiek nodota valdībai. Otrā veido tas, ka subjektu, kas piedalās tarififikācijas procedūrā Regulatīvajā iestādē, sarakstā ir iekļautas ministrijas, kurām šajā procedūrā ir jāizstāv sabiedrības intereses.

Slovākijas Republikas valdība savos apsvērumos, kas tiesvedības ietvaros iesniegti Konstitucionālajai tiesai, apgalvo, ka leģitīmācijas iecelt amatā un atstādināt no amata Regulatīvās iestādes priekšsēdētāju nodošana no Prezidenta valdībai nevar apdraudēt minētās Iestādes neatkarību, jo Likumā par tīklu sistēmas regulējumu ir ietverts vesels turpmāku Regulatīvās iestādes neatkarības garantiju kopums, ko neskāra ar Likumu Nr. 164/2017 izdarītie grozījumi.

Neatkarīgi no tā, pēc Likuma par tīklu sistēmas regulējumu grozīšanas ar Likumu Nr. 164/2017 pastāv šaubas par Direktīvas 2009/72 transponējuma pareizību. Šīs šaubas ir saistītas ar mērķi, ko ar direktīvu iecerēts sasniegt un kas (kā izriet no tās 33. apsvēruma) ir veicināt Regulatīvās iestādes neatkarības stiprināšanu, kas it īpaši jā dara dalībvalsts valdībai. No šā aspekta ar Likumu Nr. 164/2017 izdarītos grozījumus, šķiet, nav iespējams uzskatīt par pasākumiem, ar kuriem valdība stiprina Regulatīvās iestādes neatkarību. Šajā ziņā nav šaubu, ka ar Likuma par tīklu sistēmas regulējumu sākotnējās redakcijas apstiprinājumu tika veikta Regulatīvās iestādes neatkarības stiprināšana salīdzinājumā ar agrāko tiesisko regulējumu, proti, *Zákon č. 276/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach a o zmene a doplnení niektorých zákonov* (Likums Nr. 276/2001 par tīklu sistēmas regulējumu un par dažu likumu grozījumiem un papildinājumiem), jo ar Likuma par tīklu sistēmas regulējumu sākotnējās redakcijas apstiprinājumu kompetence iecelt amatā un atstādināt no amata Regulatīvās iestādes priekšsēdētāju tika nodota no valdības Prezidentam. Tomēr ar apstrīdēto Likuma par tīklu sistēmas regulējumu grozījumu, kas izdarīts ar Likumu Nr. 164/2017, tiesiskais konteksts attiecībā uz Regulatīvās iestādes priekšsēdētāja iecelšanu amatā un atstādināšanu no amata atkal kļuva tāds, kāds tas bija pirms Direktīvas 2009/72 transponēšanas, jo minētā kompetence atkal tika piešķirta valdībai.

Analogi secinājumi ir spēkā saistībā ar iespēju, ka norādītās ministrijas ir dalībnieki tarififikācijas procedūrā, ko ir paredzēts veikt Regulatīvajā iestādē. Tiesiskais regulējums, kas bija spēkā laikā pirms Direktīvas 2009/72 transponēšanas, proti, jau atgādinātais Likums Nr. 276/2001 par tīklu sistēmas regulējumu un par dažu likumu grozījumiem un papildinājumiem, šo iespēju paredzēja 14. pantā. Direktīvas 2009/72 transponēšanas, ko veica ar Likumu par

tīklu sistēmas regulējumu, ietvaros šāda iespēja tomēr tika izslēgta, bet pēc šī pēdējā minētā likuma grozīšanas ar Likumu Nr. 164/2017 ministrijām no jauna ir atļauts būt par dalībniekiem tarifikācijas procedūrā Regulatīvajā iestādē. Arī no šī aspekta nešķiet, ka Likuma par tīklu sistēmas regulējumu grozīšana ar Likumu Nr. 164/2017 veicinātu Regulatīvās iestādes neatkarības stiprināšanu salīdzinājumā ar tiesisko kontekstu, kas bija spēkā Direktīvas 2009/72 transponēšanas laikā (ar Likuma par tīklu sistēmas regulējumu sākotnējās redakcijas apstiprinājumu), kā tas savukārt ir prasīts Direktīvā 2009/72 atbilstoši tās mērķim.

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantu Eiropas Savienības Tiesas kompetencē ir sniegt prejudiciālus nolēmumus par:

- a) Līgumu interpretāciju;
- b) Savienības iestāžu vai struktūru tiesību aktu spēkā esamību un interpretāciju.

Ja šādu jautājumu ierosina par lietu, ko izskata valsts tiesa, kuras lēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt, tad šai valsts tiesai ir jāvēršas Tiesā.

Ar atsauci uz jau izklāstītajiem pamatojumiem Konstitucionālā tiesa nolēma saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantu uzdot Tiesai prejudiciālus jautājumus (kas ir izklāstīti šī rīkojuma rezolutīvās daļas 1. punktā).

[..] [tiek citētas procesuālās normas par tiesvedības Konstitucionālajā tiesā apturēšanu] [..]